Numĕrul 1. Adaus la Numĕrul 1. al „Dreptăţii“ din 1 (13) Ianuarie 1893. Anul I.

FOAIA DE DUMINECĂ

A ḌIARULUI „DREPTATEA.“

Editor: **Dr. Cornel Diaconovich.** | Redactor responsabil: **Dr. Valeriu Branisce.**

Corul dela Chisetĕu.

Multe frumoase are Bănatul. Şesuri intinsĕ, câmpii mănoase şi roditoare; văi umbrite de păduri, şi locuri pline de avuţii ascunsĕ in sînul pămêntului.

Multe frumoase are şi ţeranul bănăţan. O limbă dulce şi moale, datine şi porturi interesante, figuri frumoase şi pline de isteţime. — Cea ce insĕ deosebit îl ridică pre plugarul român din Bănat sĕ pare că-i aplicarea, ce o are spre cântece in cor, iubirea frumosului in musică şi melodia glasurilor. Corurile de plugari, cari astăḍi sunt multe la numĕr, in Bănat şi-au luat inceputul lor avîntat. Şi inceputul inceputului l'a făcut corul dela Chisetĕu, a cărui tablou îl dăm in numĕrul de faţă.

Astăḍi intreg Bănatul este presărat de coruri ţerănesci. Mai fiecare comună mai mare cu preot sau invĕţător harnic îşi are corul seu, care dumineca cântă in beserică, ridicând pietatea credincioşilor — iar la alte ocasiuni sĕrbătoreşti distrage plăcut pre ascultători.

Simţul religios şi simţul naţional românesc, este cultivat prin aceste coruri, şi astfel folosul lor e vedit. Ce inriurire binefăcĕtoare pot avé aceste coruri asupra intregului popor şi din alte puncte de vedere, nu putem espune aici, îşi poate inchipuí insĕ ori şi cine. Se'nţelege, pre lângă o bună conducere şi disciplină, căci fără de acestea, ca toate lucrurile omenesci, pot sĕ fie şi stricăcioase . . .

De odată cu tabloul corului dela Chisetĕu e la loc sĕ amintim şi câte ceva din istoria acestui cor, care in vechime este cel dintâiu şi in putere şi tărie este asemenea cel dintâiu intre toate corurile rom. de plugari.

Corul dela Chisetĕu s'a infiinţat încă la 1857 sub conducerea preotului de atunci al Chisetĕului, Trifu Şepeţanu. La 1866 a inceput a fi instruat pe note. La 1874 s'a constituit in „Reuniune“ sub conducerea parochului de acum, Lucian Şepeţanu. Deatunci a făcut inaintări ḍi de ḍi, de atunci a inceput a fi renumit in toate părţile pentru concertele ce le-a dat in deosebite timpuri. A concertat: la Timişoara de 2 ori, in Arad de 2 ori, in Lipova, Caransebeş,

Lugoş, Secusigiu, Semlac, Ţela, Ohaba, Budinţi etc. La 8 Sept. 1882 şi-a serbat iubileul de 25 de ani ai esistinţei sale. De insĕmnat este, că in faţa alor 14 coruri străine, nemţesci şi ungurescí — la Timişoara, corul rom. dela Chisetĕu a câştigat premiul al 3-lea, iar in Lugoş, cu prilegiul adunării gen. pentru fondul de teatru rom. a câştigat premiul cel dintâiu.

Pilda dată de corul din Chisetĕu a indemnat şi alte comune, mai ales din imprejurime, sĕ-şi infiinţeze coruri vocali. Şi membrii acestui cor deveniau invĕţătorii şi instructorii celoralalte coruri. Corurile din vr'o 40 de comune şi-au avut dascălii dintre membrii corului dela Chisetĕu, cari astfel erau apostolii corurilor vocali din Bănat.

La 1892 o mare cinste a ajuns acest cor. A fost chemat in Ardeal sĕ concerteze la adunarea gen. a „Associaţiunii transilvane“. Acea a fost poate cea mai sĕrbătorească ḍi a corului dela Chisetĕu, când a cântat inaintea unui public aşa de numĕros şi ales, cum a fost cel dela adunarea „Associaţiunii“ din Sibiiu. Români din mai toate părţile erau acolo de faţă, din Bănat, Ardeal, România; atunci dară s'a arĕtat corul dela Chisetĕu mai bine inaintea neamului românesc.

Tot atunci corul a mai cântat şi la Selişte, lângă Sibiiu, şi la Blaj, chiar cu prilegiul sfinţirei noului colegiu de studenţi, numit „Institutul Vancean“. — In timpul acela s'a fost fotografat corul in Sibiiu, şi după tabloul acela s'a făcut şi ilustrăţiunea noastră.

Sĕ fie aceasta spre recunoscinţă corului dela Chisetĕu şi indemn spre progres celor lalte coruri românesci. Sĕ fie de indemn preoţilor şi invĕţătorilor rom. de pretutindinea pentru infiinţarea astorfel de coruri, cari menire au de a fi foculare de cultură şi inaintare.

Lucrând astfel toţi, pre toată linia, pe toate terenele vieţii, cultivând simţemintele cele mai nobile: cel religios şi cel naţional — dee Dḍeu ca, 'cât mai curînd, preste intreg pământul românesc sĕ rĕsune in coruri bine rĕsunătoare: cântarea libertăţii naţionale!

La lucru deci cu toţii!

De anul nou.

An după an se petrece. Dela inceput acesta a fost cursul lumii şi astfel are se fie in veci. Natura se invĕleşte in haina de earnă, odichneşte, se primeneşte şi prinzĕnd puteri nouĕ se iveşte drăgălaşa primăvară, intreaga natură 'şi desfăşură puterea dătătoare de viaţă, soseşte vara plină de daruri pentru omul muncitor, ear' şirul 'l inchee toamna, frunza ingălbineşte, codrul 'şi desbracă vestmêntul cel mândru şi earaşi se invĕleşte natura in haina de earnă, ca se ohichnească, se prindă puteri nouĕ, se se primenească.

Astfel se petrece an după an. Acesta a fost cursul lumii din inceput şi astfel are se fie in veci.

Şi in cercul acesta se petrece viaţa omului, viaţa omenimei. O viaţă incetează, alta ii ia locul, un rost de oameni trece şi altul se iveşte. Şi nu numai natura 'şi inparte viaţa in primăvară, vară, toamnă şi earnă, ci şi omul şi omenimea.

Si omul când păşeste in lume, are trebuinţă de timp, ca se 'şi culeagă puteri, sĕ se întărească, ca din copil se se aleagă bărbatul, care dă roade bogate familiei, neamului şi ţerii sale, soseşte dup'aceea toamna vieţii, când pĕrul inalbeşte şi moşneagul inparte cele de pe urmă daruri cercului in care a trăit şi se invĕleşte apoi in haina ernii, trece in altă viaţă . . .

Dar şi omenimea întreagă, precum şi singuraticele neamuri fac calea aceasta. Şi omenimea 'şi are copilăria ei, ajunge la bărbăţiă, trece apoi ca moşneag in o altă viaţă, primăvara, vara, toamna şi earna se petrec şi aici.

Chiar aşa şi la neamuri.

Vechiul popor roman, vestit şi strălucit in lume prin faptele sale vitejeşti incă şi-a avut copilăria sa, când a infiinţat cele dintâi oraşe, a trecut apoi la vêrsta de bărbat şi a devenit domn peste toată lumea cunoscută atunci, a inbĕtrânit apoi şi a trecut in earnă, ca se odichnească, se prindă puteri, ca primenindu-se se inceapă o viaţă nouă.

Poporul romănesc, odrasla acestui vechiu popor roman, a zăcut apoi lungă vreme in somnul de earnă, din care intărindu-se, a păşit falnic in primăvara vieţii sale. Viaţa românească primenită a dat flori mult promiţĕtoare şi avem toată indreptăţirea se aşteptăm o vară roditoare.

Viaţa românească, care atâta vreme a zăcut sub haina ernii, despre care lumea atâta vreme nu ştia nimic, s'a trezit, a prins puteri nouĕ, a inflorit in tot locul şi astădi este mândrie se te numeşti „R o m â n“, fiindcă eşti fiul unui neam puternic, vênjos, fiul unui neam plin de viaţă, care are se aducă cele mai bogate roade ţerii in care trăeşte şi omenimii intregi.

Dar' precum in natură se ivesc şi geruri mari şi furtuni grele, care ofilesc floarea gingaşă şi pustiesc sĕmĕnăturile incolţite, astfel şi in copilăria omului, neamurilor şi a omenimii bat furtuni mari, care ameninţă cu peire viaţa deabea incepută. Mulţi oameni, multe popoare au perit cu dile. Dacă ai inse lângă floricele grădinari buni şi ingrijitori harnici, atunci pot veni furtuni şi dile grele, căci cum au venit aşa trec, fără se lase pagube mari in urmă: g r i j a b u n ă p ă z e ş t e p r i m e j d i a rea.

Neamul nostru incă a avut şi are grădinari buni şi ingrijitori harnici, care in ciuda atâtor furtuni trecute peste capul nostru ne-au apărat de am scăpat de primejdia rea. Este datorinţa sfêntă a fiecărui Român harnic şi de treabă se 'şi apere neamul seu, averea sa stràmoşească, limba, legea şi datinele, ca furtunile grele aduse de străini pe capul lui, se nu poată face nici o stricăciune mai mare, se nu oprească incolţirea, creşterea şi rodirea vieţii româneşti.

Şi acum, când stăm in ajunul unui nou an, când vedem că natura a incheiat un rost al vieţii sale şi trece in altul nou, se nu uităm, că tot astfel şi viaţa noastră este legată de rosturi, este inpărţita in anotimpuri.

Şi noi Românii, care stăm pe pragul unei vieţi nouĕ, când după atâte incercări grele şi dile amare ne apropiăm tot mai mult de diua deşteptării, când neamul romănesc 'şi va căpăta locul cinstit, care ii se cuvine in ţara aceasta, se nu uităm, că bunătatea roadelor depinde nu numai dela bunătatea semênţii, ci şi dela ingrijirea de care a avut parte, de aceea se căutăm cu toţii se păzim şi ingrijim toate floricelele vieţii româneşti, se le apărăm faţă cu toate viscolele şi furtunile, care vor mai vení, ca toţi se ne putem bucura inpreună de roadele cele bune, care vor incununa lucrarea noastră.

Incheiăm un an din viaţa naturii, incheiăm un an din viaţa neamului nostru românesc.

Trecutul se ne fie de invĕţătură pentru viitor, ca prin lucrare inţeleaptă, cu puteri unite se ducem lucrurile la acel sfêrşit bun, după care de mult alergăm, pentru care am lucrat şi suferit.

Acest sfêrşit bun este f e r i c i r e a noastră, fericirea neamului românesc, şi fericirea ţerii, de care suntem legaţi prin amintirea moşilor-strămoşilor noştri.

Şi noi, muncitorii neamului românesc, care ne-am legat se apărăm şi inaintăm poporul nostru, in această di de un singur dor suntem cuprinşi:

P o p o r u l u i r o m â n e s c d o r i m u n

An nou fericit!

Statistica.*)

Ce-i statistica?

Un lucru foarte de treabă şi de mare folos.

Este ţinerea în socoteală a multor, aş puté dice, a tuturor lucrurilor. Căci Dumnedeu toate cu n u m ĕ r şi m ĕ s u r ă le-a făcut şi rînduit. Şi dacă arĕtăm anume numĕrul, mĕsura lucrurilor, facem s t a t i s t i c ă, adecă arĕtăm s t a r e a lucrurilor.

Fiecare om cu viaţă rînduită, cu casă şi gospodărie bună face puţină s t a t i s t i c ă. Când?

Atuncĭ, când el îşi însamnă într'o carte cât cheltuieşte di-de-di, anume câtă sare, câtă făină şi altele i-sĕ trec la casă şi apoi la şfîrşitul anului el îşi dă samă de toate, arĕtând numerul şi mĕsura celor petrecute sau vîndute.

Asta e o statistică casnică, mică. Dar statistică face, afară de părintele căsii, şi părintele c o m u n e i, parochul satului.

El însamnă anume câţi copii sĕ nasc şi sĕ botează di-de-di, insamnă câte cununii sĕ fac peste an, câţi mor; câţi copii sunt indatoraţi sĕ umble la şcoală, câţi umblă regulat, câţi lipsesc mult — şi altele şi altele.

Vine apoi Domnul părinte şi spune, in diua de anu-nou că — de pildă — in anul trecut au fost 148 de copii indatoraţi a umbla la şcoală, dară durere numai 98 au umblat regulat. Ceialalţi 50 n'au prea umblat din pricina, că peste iarnă n'au

*) Articolul acesta a apărut odată in numĕrul de probă. Numerii aceia insĕ s'au espedat deja toţi, aşa cât noilor nostri abonenţi nu-l mai putem trimite. De acea îl retipărim şi aici, drept inceput al şirului de articoli ce vom publica despre treaba aceasta.

Asemenea retipărit este din numĕrul de probă şi articolul „Despre interese“ — pentrucă acolo prea-prea a fost schimonosit din tipografie. Il dăm acum aşa cum a fost scris, aflându-l de mare folos.

FOIŞOARA.

Un proces interesant.

Mai in vară am fost cetit, că un proprietar din K a n s a s (America) a improcesuat pre un anumit M o n t g o m e r y, sub cuvênt că ploaia produsă de el i-a nimicit sămĕnăturile de tot.

Poftim acuma Sir Montgomery şi plăteşte despăgubire! Şi incă ce ţi-ar fi, dacă ploaia ar fi făcut pagube numai in sămĕnături, şi dintre sămĕnături ar fi ales numai sămĕnăturile unui singur moşier! Ploile insă au fost torenţiale şi pre lângă alte stricăciuni nenumĕrate, au mai slăbit şi calea ferată, in cât trenul s'a prăbuşit inmormêntând sub sine pre un biet maşinist nenorocit.

Ei bine! Sir Montgomery, cine te-a pus, se faci ploaie? Ear dacă ţi-a plăcut, se faci al doilea J u p i t e r t o n a n s şi p l o u a n s, dacă ţi-a plăcut să ploi, poftim şi placă-ţi a plăti şi stricăciunile făcute cu prilegiul deralierii, poftim a despăgubi pre vĕduva maşinistului cădut jertfă esperimentelor Domniei Tale. Pe viitor ştiu, că nu ţi-a mai veni pofta, să te mestec in lucruri, ce nu te privesc, sciu, că nuorii din partea Domniei Tale şi-or putea vedea de cale

Ca se inţĕlegeţi pre deplin acest proces. ciudat şi se puteţi judeca, intru cât a fost indreptăţit trĕbue să Ve povestesc despre nişte lucruri intêmplate inainte de asta cu vreo căţiva ani.

La un anumit F o r w e l l, american fireşte din tălpi şi până in creştet, i-a trăsnit prin minte, se facă ploaie maĕstrită, şi prin ploi să facă roditoare şesuri şi câmpii de prin ţĕrile, unde radĕle ferbinţi ale focului din soare uscă şi ard tot ce află in cale.

Scrintite planuri! planuri aşa scrintite numai din creeri smintiţi au putut se easă! Nu ştiu. Atâta insă ştiu, că lui Sir Forwell planurile sale de loc nu ii păreau scrintit, şi că nici compatrioţii lui nu il socotiau scrintit la minte. Că nu-l socotiau smintit, dovedeşte in deajuns faptul, că nu ii luau preste picior planurile ne mai audite, şi chiar congresul statelor unite primi propunerea de a se face esperimentările de lipsă pre bani de ai ţĕrii. Esperimentările aveau se se facă in timp de secetă şi in locuri, unde ploile sunt rari de tot.

Şi in ce chip voia Sir Forwell să facă ploaie? Prin esplosiuni de dinamită aprinsă în baloane la inălţime, unde işi petrec a lor vieaţă nuorii.

Esperimentele s'au făcut şi precum se spune, resultatele lor au fost nişte ploi mănoase căzute in locuri, unde mai inainte pre acele timpuri, de ploi nici pomenire nu se mai făcu-sĕ.

Ei bine! dar e cu putinţă, ca ploile să se fi pornit tocmai atuncia, dar se se fi pornit numai din intêmplare, ear nu din pricina, detunăturilor din aer. Se poate, şi tocmai fiindcă se poate, dacă ar fi ca şi la noi se se facă incercări de ploaie, va fi bine se se aştepte ştiri noue de preste bĕtrânul Okeanos. Va fi bine să fim cu răbdare până se se adeverească, dacă aievea detunăturile din aer au adunat nuorii şi i-au făcut să ploaie, sau doară numai intêmplarea şi-a vîrît coada vicleană şi a aprins in muritori speranţe inşĕlatoare, precum se intêmplă şi in alte multe de atâtea-ori.

Dar şi până atuncia putem să cercăm a ne da samă, cum ar fi cu putinţă, ca prin detunături să aduni nuori şi să ii sîleşti să ploaie.

Din fântâni şi riuri, din isvoarĕ şi păraie, din bălţi şi lacuri necontenit se inalţă părţi de apă in formă de aburi. Din aburii smulşi din apă o parte rĕmâne jos, in jurul nostru, altă parte se ridică mai departe, şi mai sus, până se inalţă sus de tot.

Aburii, ce au ajuns colo sus in aer rece, sunt nevoiţi să dee din a lor căldură la aerul din jur, dar urmarea este, că se recesc, se adună şi faţa li se desvĕleşte şi se arată in chip de nuor.

Nuorii in parte se formează din apele şi riurile noastre, partea precumpĕnitoare insă ne vine din alte ţĕri —, din ţĕri mai călduroase şi cu mări intinsĕ. Vênturile neastêmpĕrate in al lor neastêmpĕr ridică roiuri fără mărgini de aburi rĕsleţi şi sămĕnând cu ei calea, pre unde numai trec, partea rĕmasă ne o aruncă nouă. Ajunşi in

avut îmbrăcăminte, în primăvară au păzit vitele în câmp.

Spunênd acestea domnul părinte a făcut statistica comunei sale, pre care pus e sĕ o păstorească, precum un părinte îşi conduce familia sa.

Şi ce folos avem noi din această statistică. Bun folos şi mult! — Ne cunoaştem starea comunei noastre in câte-va părţi.

Ştim anume, că deşi am făcut scoală bună in sat, şi avem dascăl cu plată de preste 300 fl. totuşi mulţi copii nu sĕ folosesc de şcoală, nu-'si adună nici o învĕţătură şi ii vedem că nu ştiu nici scrie, nici ceti, nici chiar rugăciunile nu le ştiu.

Şi de ce? Pentrucă nu merg la şcoală, sau nu merg regulat, ḑi de ḑi.

Şi de ce nu merg? — Sunt mulţi săraci, cari n'au nici opinci, n'au ţoale de iarnă, şi toată ḑiua cucuiesc pe vatră lângă foc fără de nici un câstig, ma cu mare pagubă a lor şi a părinţilor.

Asta-i o pricină. Cunoscêndu-o inse, o putem şi delătura. O putem, numai sĕ voim.

Căci in fiecare sat sunt şi oameni cu stare bună, cu avere şi dare de mână.

Oamenii acestia cinstiţi, fruntaşii satului, pot ajuta. Dacă ei au inimă creştinească, au simţ românesc adeverat, cum tot Românul trebue sĕ aibă, mai ales in ḑilele noastre — pot da, fie care câte ceva, si astfel se adună o sumă de bani, cu cari cumpĕră incălţăminte şi imbrăcăminte de iarnă şi le dăruiesc acelor băieţi sĕraci, pre cari ii ştiu cu cap şi tragere către invĕţătură.

Iată un singur folos al statisticei.

Dar câte sunt ele, nici nu sĕ poate in grabă spune.

Căci statistica ne arată starea — bună sau rea.

Ne spune cum stăm — bine sau rĕu?

Dacă stăm rĕu, ea ne spune şi pricina, de ce stăm rĕu.

Cunoscând pricina o putem delătura.

Cunoscând rĕul — îl putem vindeca.

Am vĕḑut folosul şi inţelesul statisticei in viaţa casnică şi comunală. Cercul acestora este mai mic, statistica lor e mai mică.

Este insĕ şi alt cerc de viaţa, anume viaţa cetăţenească, care cuprinde pe toţi cetăţenii, locuitorii unei ţeri. Aceasta are un cerc larg şi mare. Satistica acestei vieţi e şi ea foarte mare şi foloasele ei şi mai mari.

Dacă in familie sĕ poate o viaţă bunişoară chiar şi fără a insĕmna toate daraverile ei — apoi aceasta nu sĕ poate nici decum intr'o ţară.

In familie omul şi-le mai poate ţiné in minte şi fără a le insĕmna, căci nu sunt aşa multe.

In viaţa unei ţeri insĕ, in căsnicia unui stat insĕ, prea sunt multe de toate, aşa cât nu un om, dar nici o sută nu le pot purta numai cu mintea. Trebue sĕ fie insemnate toate şi in totdeuna trebue sĕ fie la indemână o icoană, in care, ca intr'o oglindă sĕ se vadă starea lucrurilor.

Icoana aceasta o face statistica.

In ea pot priví toţi, câţi ştiu ceti cu pricepere şi ştiu socoti bine.

Şi nici nu e greu a priví in ea. Căci ea sĕ zugrăveşte tot numai cu numeri şi mĕsuri.

Lucru simplu şi curat.

Sĕ vĕd adecă in aceasta icoană cam următoarele.

Cât de mare este ţara şi cum sĕ imparte.

Câtă poporaţiune sĕ află, câte suflete adecă.

Câte neamuri de oameni trăiesc intr'o ţară, şi care neam in care parte trăieşte, cari sunt mai mulţi, cari mai puţini. Ea spune de esemplu că in Bănat câţi Români sunt, câţi sîrbi, câţi nemţi.

Ea ne arată, că dintre locuitorii ţerii, care de ce lege se ţine. Câţi sunt de o lege, câţi de alta.

Ea arată cum stă ţara in privinţa sănĕtăţii. Ce fel de morburi s'au arĕtat mai des. Câţi au murit de o boală sau de alta, de oftică, de colera, şi altele.

Câte căsătorii sĕ fac pe an, câţi sĕ nasc, câţi mor in intreagă ţara.

Ea ne spune şi cum creşte sau scade poporăţiunea, câţi sĕ duc de la noi intr'altă ţară, sau câţi vin la noi din străinătate.

Mai arată această icoană câte cătane sunt, câte dări se plătesc, şi cât sĕ cheltuieşte peste tot din banii ce sĕ adună din darea, ce o plăteşte poporul.

Una dintrĕ cele mai insĕmnate şi mai amĕnunţite părţi a acestei icoane, e partea ce arată neguţătoria, comerciul cu tot feliul de producte: bucate, vite şi mărfuri.

Din aceasta parte a statisticei sĕ cunoaşte bogăţia sau sĕrăcia unui popor. Căci celce mult trimite altora, in ţeri străine, arată, că şi are mult. In ţara unde importul — adecă ceace din străinătate sĕ aduce, e mare, şi esportul, adeca cea ce in străinătate trimite e mic, nu stă chiar bine.

Această statistică ne mai esplică şi starea preţurilor. De pildă, dacă statistica ne spune că in anul 1892 s'a adus la noi din Italia atâta vin, putem pricepe de ce la noi, de pildă in Ardeal vinul nu are preţ, deşi e puţin.

Ştiind aceasta s'ar putea face, ca aducerea vinului din ţeri străine sĕ fie oprită, ca vinul nostru sĕ treacă cu preţ.

Statistica dar ne arată starea unui popor in toate privinţele, cum stă el cu numerul, cu averea, cu neguţătoria, cu puterea armată, cu invĕţătura, agricultura şi altele.

Ea e icoana stării lucrurilor.

Icoana aceasta insĕ totuşi e cam mare.

E greu a o cuprinde deodata cu privirea.

De acea o impărţim in mai multe părţi după cum ţara e impărţită in comitate. Astfel ne-am putea face peste şeptedeci de icoane mai mici, câte comitate sunt.

Tot îs cam multe. Deci nu ne vom cuprinde cu toate, căci nu toate comitatele ne interesează.

Vom priví numai in icoanele comitatelor locuite şi de Români, sau numai de Români.

Icoanele acestea ne interesează, trebue deci sĕ le avem şi sĕ privim in ele — căci privind in ele, ne privim pre noi; cunoscându-le pre ele, pre noi ne cunoaştem.

Şi apoi primul paş la o viaţă regulată este sĕ ne cunoaştem pre noi inşi-ne.

„Cunoaşte-te pre tine insuţi" — a ḑis de mult un mare invĕţat şi inţelept bărbat din vechime.

De acea promitem, că in fiecare numĕr vom da câte o atare icoană de statistică a comitatelor românesti, ca sĕ cunoaştem starea noastră, sĕ cunoaştem numĕrul nostru, puterea noastră, căci astăḑi numĕrul hotăreşte foarte mult.

Cum?

Iată cum. Noi suntem cetăţeni ai acestei ţeri. Suntem cetăţeni liberi, sau aşa ar'trebui sĕ fim. Suntem cetăţeni cu drepturi, sau aşa ar' trebui se fim.

Noi plătim dări mari, porţie şi arunc, pentru suştinerea ţerii. Noi dăm ficiorii nostri la armată ca sĕ apere la intîmplare de lipsă aceasta ţară. Ne dăm aşadară banii, avutul şi sângele nostru.

Rodul sudorilor noastre şi viaţa noastră o dăm.

Dăm, dară cerem sĕ ni sĕ dee şi noue ceva in schimb.

Avem datorinţele noastre — apoi şi drepturi trebue sĕ avem.

Ne implinim datorinţele, apoi drepturile noastre incă trebue se fie implinite.

Şi după -ce toţi cetăţenii plătesc dare de bani şi de sânge, de avut şi viaţă, iarăşi toţi cetăţenii trebue sĕ aibă drepturi şi ajutoare intr'o formă, unul ca altul, fără de nici o deosĕbire, de-i Român, ungur, sêrb, slovac, sau ce va fi.

Legi sunt pentru aceasta, bune-rele, cum sunt ele trebue ţinute.

Sunt legi cari pre toţi ne dechiară, ne fac egali,adecă cu aceleaşi drepturi şi aceleaşi datorinţe.

Noi Românii purtăm toate greutăţile ca Români, prin urmare trebue sĕ avem şi toate drepturile ca Români. — Anume, ar'trebui ca poporul nostru sĕ aibă tot funcţionari români, cari il cunosc, il pricep, ii ştiu limba, ii ştiu durerile şi au inimă către el.

Prin urmare in mĕsura şi numĕrul poporului ar' trebui sĕ fie şi numĕrul funcţionarilor puşi spre serviţiul poporului. Aşa cere dreptatea. — Şi totu-şi nu e aşa.

Sĕ luăm de esemplu statistica comitatului celui mai aproape, a Timişului.

După numerarea făcută la 1891 — locuitorii comitatului Timiş sunt (396.045) trei-sute-noueḑeci-şi-şasă de mii şi 45 suflete. Dintre acestia o sută-cinciḑeci şi patru de mii-cinci-sute 57 sunt Români. Adecă pre fie-care sută de suflete pică 39 Români — Aşa stă numĕrul poporăţiunei.

Sĕ vedem cum stă numĕrul funcţionarilor (a domnilor puşi in oficii).

Numĕrul funcţionarilor peste tot e 573. Intrĕ aceşti 573 sunt numai 40 Români.

ţeri mai răci, la noi ori poate incă in cale, aburii perd din a lor căldură şi ne sosesc in chip de nuori, ori numai după sosire la noi acasă se schimbă in nuori.

Uneori ceriul e limpede scăldat intr'un vĕnĕt uimitoriu, cum numai vineţia seninului poate se fie, dar din seninul ceriului rĕsar deodată petece de nuori. Altădată eară veḑi nuori pribegi aratându-şi capul colo, unde ceriul pare a da mâna cu pământul şi ridicând-se a lene sus, mai sus şi tot mai sus.

Nuorii subţirei, ce resar din seninul vĕnĕt, se fac aci la noi, pre ceriul nostru. Nuorii din urmă vin de airi, mânaţi de vênturi.

Dacă ai avea putere preste vênturi, când lipsa ar cere, le-ai pune se-ţi adune in meaḑăḑi deasupra mărilor aburi şi se ţi-i aducă in chip de nuori negri de ploaie. Sir Farwell crede a fi aflat chipul şi modrul de a pune in mişcare marea de aer şi a face vênturi, şi prin urmare crede a avea in mâni putinţa de a face ploaie.

Detunăturile pun aerul in mişcare şi odată pus in mişcare işi croeşte o cale trăgênd după sine valuri şi unde noue de aer. Dela undele aceste puse in mişcare se vede că, aşteaptă Farwell să ii aducă nuori negri de ploaie. După a mea părere vêntul pornit prin explosiuni de dinamită sus in aer, nu va pleca totdeauna in partea dorită de tunător. Uneori ii va fi prielnic şi ii va aduce nouri şi ploaie, eară altădată va alunga şi puţinii aburi aflători in inălţimile, de unde se pornesc.

Poate insă, că Farwell trage şi nădejdea aburilor de acasă. Poate işi face socoteala, că mişcarea pornită din detunătură va isbi vaporii unii de alţii şi ingreunându-i prin impreunare, ii va schimba in nuori de ploaie. Dar chiar se se poată, ploaie ţiitoare din puţinii aburi de acasă, tot nu ar putea se facă.

Am făcut o mulţime de abateri, dar le-am făcut numai cu scopul, să lămuresc deplin, cum a ajuns proprietarul din Kansas la gândul, se improcesueze pre Montgomery, şi să ii ceară despăgubiri pentru stricăciunile, ce i le-au făcut ploile in sămĕnaturi.

Fireşte, că nici chiar din toate aceste nu aţi putea inţelege incă, dacă nu v'aşi spune, că experimentele şi mai cu samă resultatele lui Farwell au indemnat pre mulţi Americani cu stare, să facă incercări asemeni. Sir Montgomery incă a făcut incercări de aceste, şi fiindcă după experimentele lui s'au pornit ploi indelungate, a lăţit vestea, că ploile sunt resultatul ostenelelor sale.

Ve inchipuiţi in posiţia proprietarului din Kansas. Inchipuiţi-ve, că nişte ploi torenţiale v'au nimicit intreagă roada anului, şi când necasul vi mai mare vine un om şi se laudă, că el a pornit ploaia. Putea-v'aţi stăpâni, când nenorocul lui vi l'ar da in mână? Puteal-aţi lăsa se ve scape din mână fară o scărmănătură bună? Americanul insă se stăpânesce. Nu face nici un paş pripit, nu işi ese din fire. El scie că păḑitorii legilor vor incerca cu deamănuntul să afle, cine e de vină pentru stricăciunea, ce i se făcusĕ. De cumva e de vină Montgomery sau alt om pămêntean, ii se va face dreptate până intrun ban.

Curioşi sunteţi să sfĕrşit procesul? Mie incă mi-ar plăcea să sciu, dar cu toată osteneala, ce am pus, nu am putut să aflu nici atâta, dacă s'a sfĕrşit sau mai curge doară şi acuma. De a fi să aflu, Ve voiu spune.

Dar şi până atuncia, mi-ar plăcea să sciu, ce credeţi Dvoastre, de vină e Montgomery de stricăciunile căşunate prin ploaie, şi de moartea maşinistului sau nu, şi pentru ce e de vină sau de ce nu are vină.

Nu am cunoştinţă, că şi la noi se se fi făcut incercări de-a produce ploaie măestrită, cu toate că am cercat se aflu. De aflam, făceam proces omului, ce cu multele sale ploi din Noveinbre şi Decembre m'a inchis formal in casă, şi neputênd eşi intrĕ oameni şi afară in larg am ajuns se fiu moros şi tot intr'una iritat. Şi nu ştiu ce se alegea, dacă un fabricant de ploaie de aceştia, mi se punea in cale, ca să imi spună că ploile, ce atâta necas şi val au adus pre căpumi, sunt resultatele silinţelor sale.

mil.

Iată ce deosebire grozavă! — şi ce nedreptate totodată!

Aceasta ni-o descopere statistica. Ne vom folosi deci de ea. O vom lu-a de conducĕtoare, vom cerceta conduşi de ea toate unghiurile româneşti a acestei ţeri, intreg pămêntul românesc şi vom descoperi nedreptatea, ce-i sĕ face poporului nostru pretutindinea.

Avem drept sĕ inceteze această nedreptate, avem drept sĕ p r e t i n d e m dreptate, ca cetaţeni români.

Ungaria este ţara mai multor popoarĕ.

Toate acestea sunt egal indreptăţite prin lege. Legea insĕ nu sĕ ţine.

Drept avem şi totuşi dreptate nu-ni sĕ face.

Deacea vom arĕta mai intâi grozăvenia nedreptăţii, ca poporul sĕ-o cunoască şi apoi cere vom cu glas inalt şi puternic: **Dreptate!**

ed.

Despre interese.

Interese, sau camătă — sĕ numește suma, ce o plătim pentru împrumuturi.

Dacă cineva dă vecinului sĕu un împrumut de 100 fl. — pentruca el sĕ i-o intoarcă la an cu 106 fl. cei 6 fl. peste sută — pentru cel ce dă împrumutul sunt d o b â n d ă, iar pentru cel ce primește imprumutul sunt c a m ă t a. Amîndoi îi pot numí înse mai bine și mai românește: i n t e r e s e.

Iată despre ce voiu vorbi.

După legile ungurești cele vechi nu era iertat a tocmi și a lua interese mai mari decât cele iertate de lege, adecă 6 (%) la sută: dacă creditorul a luat mai mari interese decât cele legale, a fost pedepsit cu inchisoare, a perdut capitalul, și a trebuit se rentoarcă datorașului paguba.

La anul 1868 se părea, că vine era liberalismului, căci în atriclul de lege 31 din anul 1868 s'a șters restringerea susamintită; adecă prin această lege s'a permis a tocmi și a plăti atâtea interese, la câte s'au invoit și tocmit inprumutătoriul și dătorașul, și ori cât de mari se fi fost interesele, sĕ poteau validita, adecă inprocesua și scoate prin esecuție dacă datorașul nu a plătit de bună voie.

Această lege a fost spre mare pagubă a poporului și spre mare folos cămătarnicilor sau usurarilor.

Un numĕr foarte mare de oameni din popor nepricepênd marea primejdie, ce se cuprindea in libera tocmeală a intereselor au căzut jertfă usurarilor și și-au perdut averile; multe mii de familii române au remas serace.

Legislatorii și dieta țĕrii încă in grabă s'a spăriat de urmările triste a acestui l i b e r a l i s m (?) Vedînd cum usurarii despoaie de avere pe poporul nepriceput, au adus articlul de lege 8 din anul 1877, prin care a decretat (hotărît) că nu se pot nici intabula, nici judeca interese mai mari decât 8 la sută, ori cât de mari ar fi fost acelea tocmite sau legătuite in contract ori obligație. Această lege și astădi este in putere.

In ințelesul acestei legi nu este înse o p r i t a tocmi și plăti interese mai mari decât 8 (%) la sută, plătit mai mult decât 8% la sută, nu poate cere, ca cea ce a plătit peste 8% — sĕ-i sĕ socoatească in capital.

Se aducem un esemplu. Petru Albu a inprumutat 100 fl. dela Radu Negru și s'a legătuit se-i plătească ca interese 12 fl. la an. A plătit trei ani regulat aceste interese, dar mai departe nu mai voește sĕ plătească: acum Radu Negru este silit a-și validita pretensiunea sa, adeca a face pași pentru intabulare și inprocesuare, și oficiul de cărți funduare pe basa obligățiunei, — in carea sunt obligați 12 fl. ca interese la an, adecă 12 procente — nu va intabula pe averea lui Petru Albu decât capitalul de 100 fl. și 8 percente; județul nu va judeca mai mult decât capitalul de 100 fl. si după acesta 8% interese din dìua in carea a incetat a plăti interesele; dar nici datorașul adecă Petru Albu nu poate pretinde ca cei 12 fl., — ce in 3 ani a solvit ca interese preste cele 8% se-i sĕ socotească in capital, pentru că 12 procente au fost tocmite și ca interese plătite.

In loc de bani interesele pot fi tocmite in folosire de pămênt sau in bucate, și sĕ poate ca pămêntul dat spre folosire sau bucatele date ca interese anual se facă mai mult decât 8 procente, naintea județului insĕ nu se poate mai mult validita decât 8 procente.

Legislațiunea țerii a ajuns insĕ la convingerea, că această lege nu e deajuns spre infrênarea usurei și speculațiunei, pentru că un numĕr nemărginit de oameni mai cu samă din grosul poporului și acum legătuiește și plătește de voie bună interese de doue-și de trei ori mai mari decât permite legea și numai după un șir de ani dacă vine afacerea la județ se rĕstring interesele la sumă iertată de lege adecă la 8 procente.

Ca se nu fie nime amăgit trebue se amintesc, că această lege nu se intinde asupra cambiilor. La cambii se pot tocmí și plătí interese și mai mari decât 8 procente.

Prin această lege insĕ nu s'au putut inpedeca usurarii de a despoia pe oamenii nepricepuți, pentru că ce e dat ca interese, nu se poate socoti in capital, deci a trebuit făcut ceva pentru apĕrarea poporului și așa s'a adus la anul 1883 articlul de lege 25, carele dechiară de faptă vrednică de pedeapsă fapta, prin care cineva se folosește de nepriceperea sau de starea strimtorată, sau de ușurința altuia, și dă imprumuturi de bani ori i-dă in credință sau pe așteptare bucate, ori beuturi, orí alte lucruri pe interese așa de mari încât dătorașul devine prin creditarea aceasta grea materialminte ruinat, adecă sărăcit.

Acest delict de usură, adecă această j ă f u i r e se pedepsește după articulul de lege 25 din 1883 cu inchisoare dela 2 până la 6 luni și in bani dela 100 fl. până la 2000 fl; in casuri grele, când usurariul in timp scurt a luat toată averea datorașului, inchisoarea se poate ridica și până la 2 ani și pedeapsa in bani până la 4000 fl.

In privința prescripțiunei intereselor (adecă a perderei intereselor ce nu s'au validitat in timpul prescris de lege) după legile vechi n'a fost neci o restringere, ci creditorul până când a avut drept a pretinde capitalul a avut drept a pretinde și interesele neplătite, până in 32 de ani; dară aceasta dispositiune s'a dovedit de nepractică și stricăcioasă pentru popor, pentru că in multe casuri interesele au fost mai mari decât capitalul, datorașul prin aceasta a devenit in stare, de a nu putea plăti sau și-a perdut toata averea.

La 1 Maiu 1853, in timpul guvernării nemțesci, a intrat in vigoare la noi codicele civil austriac; in ințelesul acestei legi interesele neplătite după 3 ani cad sub p r e s c r i p ț i u n e, adecă se perd; acest timp a ținut până la anul 1861, și după ce la anul 1861 codicele civil austriac, a fost in Ungaria scos din valoare a incetat la noi prescripțiunea intereselor.

Insĕ prescripțiunea intereselor este foarte practică, căci silește pe creditor a nu aștepta mai mult decât 3 ani după interese, altcum le perde; dar și dătorașul este ferit de inprejurarea, ca interesele se crească la el mai mari decât capitalul. Prin această lege dătorașul devine silit a plătí regulat interesele, căci altcum ar deveni inprocesuat din partea creditorului.

Ținêndu-se cont de aceasta inprejurare in articlul de lege 25 din anul 1883, carele și acuma e in deplină vigoare, s'a decretat și s'au introdus și la noi prescripțiunea de 3 ani a intereselor; anume, creditorul, carele până in trei ani dela trecerea terminului de plătire nu-și validitează interesele, adecă in casul când datorașul nu le plătește de voie bună nu le inprocesuază — le perde.

Ca se fiu bine priceput voi pune un esemplu: Petru Albu a inprumutat dela Radu Negru 100 fl. cu 6(%) la 1 Ianuarie 1888, și până acum n'a solvit nimic neci din capital, neci din interese, așa incât Radu Negru e silit a face pași la județ. La 3 Januarie inprocesuează pe Albu; acesta va fi judecat se solvească capitalul și dela dìua inprocesuării adeca dela 3 Ianuarie napoi socotind pe 3 ani ani interesele, adeca va fi judecat se plătească interesele incepând dela 3 januarie 1891. Toate interesele mai vechi sunt perdute.

Foarte des sĕ intêmplă la escontentări de moștenire, că moștenitorii, cari au se capete partea lor in bani dela eredele, carele primește moșia părințească in natură — asteaptă in buna credință, că vor căpăta si interese după partea lor de bani. Sĕ inșală inse. Mai mult decât pe 3 ani nu li se va judeca interesele.

Am voit prin aceste șiruri se fac cunoscute publicului român, legile despre interese ca sĕ se poată acomoda, și sĕ nu sufere pagube.

Amicul poporului.

Din legile ţerei.*)

Legea despre transgresiuni.

Fie-care om are drept a trăí şi a lucra liber, ca desvoltându-şi insuşirile şi facultăţile sale, se-şi inplinească scopul sĕu de viaţă. Insĕ când omului îi place această libertate, trebue se o respecteze şi la deaproapele seu, cu care trăieşte laolaltă in stat, in societate. Nu toţi oamenii şi nu totdeuna 'şi supun insĕ voinţa lor acestor cerinţe a le ordinei de drept, de aceea statul, ca se poată crea şi susţiné starea de drept, trebue se statorească unele norme sau reguli, prin cari el sileşte sau chiar pedepseşte, dacă e de lipsă, pe cetăţenii, cari pĕcătuesc contra stăpânirei dreptului, fără a cărui necondiţionată respectare nici că poate esista societate.

Aceste n o r m e sunt legile așa numite penale.

Silirea cetăţenilor, ca ei se remână in cercul de drept legal şi pedepsirea lor, când ei ies din acel cerc şi calcă in al altuia, e concredută puterei de stat, fiind că se crede, că acea, ca potere publică, e mai presus de volnicia particulară și această mare putere o va poté deprinde in mod mai nepărtinitor.

Această putere de stat e justiţia criminală şi forul de prima instanță e, după categoria călcării de lege: tribunalul judecătoria de ocol, pretorele sau căpitanul orăşenesc.

In legile ţerii faptele, cari se pedepsesc, se impart in trei categorii:

1. crime;
2. delicte;
3. transgresiuni (contraversiuni, abateri).

Deosebirea intre crimă, delict şi transgresiune, constă, după legile ţerei, numai in pedeapsa, cu care se pedepsesc:

a) Crima, e faptă punibilă mai grea, declarată prin lege de atare, şi care se pedepseşte cu arest, pedeapsă in bani sau inchisoare de stat până la 5 ani;

b) Transgresiunea, e o călcare de lege mai mică, pe care legea sau ordinăţiunea ministerială, sau statutul autorităţii publice, o declară de atare, şi care se pedepseşte cu inchidere şi cu pedeapsă in bani până la 300 fl.

Legile ţerii noastre despre aceste fapte punibile se cuprind:

1. In articolul de lege V din 1878. „Codicele penal maghiar despre crime şi delicte“.
2. In articolul de lege XL din 1879, despre transgresiuni.

Scopul lucrării noastre este reproducerea in limba română a legilor ţerii, ca ăstmod prin lăţirea cunoştinţii lor sĕ se intărească şi poporul in cunoaşterea dreptului și datorinţelor sale, şi aşa se fie pus in stare de a puté resista mai bine incercărilor de esploatare pentru neştiinţa sa. Incepem cu codicele penal maghiar „despre transgresiuni“. Articolul de lege XL (40) din 1879.

Partea ântâiă.

D e t e r m i n ă ţ i u n i g e n e r a l i.

§. 1.

Transgresiunea e fapta, ce se declară de atare:

1. prin lege;

*) §. 1 al articlului de lege 44 din 1868 dispune apriat, ca toate legile sĕ fie traduse in limba fiecărei naționalități. Aceasta insĕ nu sĕ mai face de multă vreme, și incă pre nedreptul. S'a făcut, cei drept, câți-va ani, dar s'a sistat, dicêndu-se că cărțile acelea de legi nu ar' trece. Pricina acestei imprejurări a fost limba grea și neromânească a traducerilor, de acea nu ar' fi trebuit se inceteze tipărirea legilor in limba deosebitelor popoare, ci ar' fi trebuit sĕ se facă traduceri mai bune. Iată o nouă neobservare a legii din partea celor chemați a păzí legile. De acea noi vom publica unele legi cari ating mai de aproape pre țeranul nostru și le vom esplica. Recunoaștem că traducerea ce o dăm noi incă e foarte greoaiă la ințeles. Dar inzădar. Din limba maghiară cea oficioasă nu sĕ poate traduce mai bine.

2. prin ordinaţiune ministerială;
3. prin statut stabilit de iurisdicţiune (municipiu);
4. de către oraş liber regesc fără drept de iurisdicţiune sau de un oraş cu magistrat regulat.

Atât ordinăţiunile ministeriali cât şi statutele, numai călcarea unei opriri sau dispoşiţiuni poliţiale le pot cualifica de transgresiune.

§. 2.

Vigoarea acestui codice penal se estinde asupra aceluiaşi teritor, pentru care e in vigoare codicele penal: despre crime şi delicte.

V. art. de lege V. §. 5. Vigoarea legii de faţă se estinde pe intregul teritor al Ungariei, afară de Croaţia şi Slavonia.

§. 3.

Vigoarea ordinaţiunii ministeriale se estinde conform dispoşiţiunii dintrênsa: sau asupra intregului teritor determinat in §. 2, sau asupra unei părţi din acela sau asupra teritorului unei ori a mai multor jurisdicţiuni din oraşe sau comune.

Statutul jurisdicţiunei, se estinde conform dispoşiţiunei cuprinse intrênsul: sau asupra teritorului intreg al jurisdicţiunei sau numai asupra unei părţi a aceleia, sau asupra unei sau a mai multor comune de sub autoritatea sa.

Statutul stabilit de oraş are valoare numai pe teritoriul oraşului, care l'a făcut.

§. 4.

Făptuitorii de transgresiuni, sunt a se pedepsí şi in acel cas, când ei se află numai temporar pe teritoriul unde au comis transgresiunea, de şi in locul lor regulat de locuinţă sau vieţuire, această faptă nu ar fi punibilă.

Aceasta regulă are sĕ se aplice şi la cei din ţĕri străine.

§. 5.

Ca statutele jurisdicţiunilor sau a oraşelor se fie obligătoare, e de lipsă intărirea ministerului de interne.

Statutul oraşului se aşterne spre acest scop prin vice-comite, carele e indătorat a-l inainta in 8 ḑile pe lângă opinionarea sa.

Ministerul de interne e indreptăţit a face pendentă intărirea statutului, dela modificările sau intregirile designande din partea sa, sau a denega de tot din motive ponderoase intărirea statutului.

Dacă ministrul de interne nu se declară de feliu in 60 ḑile socotinde dela subşternere, atunci statutul subşternut se consideră de intărit.

§. 6.

In cas de lipsă urgentă jurisdicţiunea sau oraşul e indreptăţit a pune in vigoare un statut după stabilirea şi publicarea aceluia chiar şi inainte de intărirea ministerului de interne.

E indatorată insĕ autoritatea respectivă a subşterne un atare statut cel mult in 24 de oare după adunarea aceluia şi in tot casul inainte de publicare, la ministrul de interne şi a amintí anume şi deosebit, că a pus statutul in vigoare in mod provisor.

Din partea oraşelor subşternerea aceasta se face prin vice-comitele, care e indătorat a o indeplini dinpreună cu opiniunea sa cel mult in 24 oare.

Dacă ministrul de interne sistează validitatea statutului pus provisor in vigoare, autoritatea nu-l poate renoí pe basa acestui § nainte de espirarea a lor 6 luni.

NB. Tot acel statut nu-l mai poate primí de nou, şi nu-l poate pune de nou in mod provisor in vigoare din motivul necesităţii urgente admise in mod esceptional in acest §.

§. 7.

Ordinăţiunea ministerială nu poate stătorí dispoşiţiuni inpotriva legii; statutul jurisdicţiunii iarăşi nu poate statorí ceva impotriva legii sau a ordinăţiunei ministeriale, statutul orăşenesc nu poate statorí dispoşiţiuni, cari stau in contradicere cu legea, cu ordinăţiunea ministerială, sau cu statutul jurisdicţiunei proprie.

§. 8.

Ca o ordinăţiune ministerială sau un statut se fie valid, obligător se recere:

1. ca la darea acelora autoritatea se ţină dispoşiţiunele legii presente;
2. ca ordinăţiunea, respective statutul se fie publicat cum se cade.

§. 9.

Ordinăţiunea ministerială trebue publicată in foaia oficioasă şi intrucât in ordinăţiune nu sĕ hotăreşte un timp mai indelungat, intră in vigoare in a 8 ḑi după ḑiua publicării.

Modalităţile de publicare a le statutelor jurisdicţionale şi orăşeneşti le stătoreşte ministerul de interne după referinţele locale.

Un astfel de statut, incât intrênsul nu e ficsat un timp mai indelungat, intră in vigoare in a 4 ḑi după ḑiua publicării.

Iară statutul provisor insemnat in §. 6 devine valid obligator după espirarea a lor 24 oare dela publicare.

§. 10.

La aplicarea in casuri concrete a ordinăţiunei ministeriale sau a statutului, judeţul are drept a decide şi asupra legalităţii acestora, dar nu e iertat a judeca asupra necesităţii şi oportunităţii acelora.

Nu poate forma obiect de judecată nici impregiurarea, că la facerea statutului jurisdicţiunei sau al oraşului, a fost oare autoritatea in regulă convocată, sau că oare constituirea sau luarea conclusului intêmplatu-s'a corect?

Art. de lege IV. 1869 §. 19. Iudecătoriul nu poate trage la indoială validitatea legilor publicate, dar asupra legalităţii ordinaţiunei decide el in casuri concrete.

§. 11.

Vigoarea ordinăţiunei ministeriale sau a statului inceată:

1. dacă timpul vigoarei a fost ficsat după trecerea timpului hotărît;
2. dacă s'a estradat pentru durata unui morb epidemic, boală de vite, incendii dese, inundăţiuni sau alt periclu şi nu s'a ficsat durata până la revocare, vigoarea lor inceteează cu incetarea periclului, de altcum numai cu publicarea revocării;
3. dacă acelea se referesc la esposiţiuni, procesiuni, serbări şi la alte asemenea casuri singuratice, cari de regulă nu se repeţesc, vigoarea lor inceteează in ḑiua următoare după casul, care a servit de motiv de estradare.

Afară de aceasta statutul jurisdicţiunei se scoate din vigoare prin punerea in vigoare a unei ordinăţiuni ministeriale tot pentru acel obiect; iară statutul orăşenesc, prin punerea in vigoare a unei ordinăţiuni ministeriale sau a unui statut al jurisdicţiunei, ce sună tot despre acel obiect.

Dacă insĕ statutul emanat de autoritatea subalternă cuprinde in sine mai multe dispoşiţiuni, iară ordinăţiunea sau statutul autorităţii superiori nu se estinde peste toate, — dispoşiţiunile neatinse prin acestea din urmă rĕmân şi mai departe in vigoare. (Va urma.)

Intêmplările de peste sĕptămână.

A fost o sĕptămână liniştită, serbătorile au intrerupt luptele cele inverşunate, dar nu ca sĕ se liniştească cu desevêrşire, ci, ca adunând puteri se isbucnească cu puteri nouĕ.

Adunarea ţerii, parlamentul, la noi are acum vacanţe. După ce se va aduna va incepe lupta pentru proiectele bisericeşti, care voesc se iee casătoria din mâna preotului şi se o dee solgăbireului. Preoţimea din intreaga ţară, precum şi poporul român este gata se se lupte cu toate armele legale contra acestor legi, care ne restoarnă intreaga viaţă familiară.

Diregătoriile insĕ lucră cu toate aceste, căci e vorbă de prigonirea Românilor. In procesul Memorandului au inaintat membrii comitetului 38 de apelaţiuni, prin care au cerut nimicirea procesului. Ḑi şi noapte a lucrat tribunalul din Cluj şi a respins toate treiḑeci şi opt de apelaţiuni.

Asemenea a respins curia din Budapesta apelaţiunea Dlui Ioan Russu Şirianul, care ca redactor al „Foii Poporului" a fost pedepsit cu 6 luni inchisoare pentru un articul scris in aceea foaiă. Dl Russu va trebui deci se şeadă incă in temniţă până târziu după ss. Paşti.

In lumea mare numai două intêmplări mai mari sunt.

Una că pe insula (ostrovul) Sicilia a isbucnit o resoluţiune. Ţĕranii s'au resculat contra legilor şi diregătoriilor, care intratâta îi apasă, incât nu mai pot trăi. Se vorbeşte şi aceea, că aceşti ţĕrani ar fi plătiţi de Francezi, sĕ se rescoale contra Italienilor.

In Paris au hotărit acum judecătoria moartea lui Vaillant, acelui anarchist, care a aruncat o bombă in parlamentul francez şi a rănit atâte persoane.

Invitare la prenumeraţiune.

„**Foaia de Dumineca**" a ḑiarului „Dreptatea", apare odată pe septemână in estensiune de cel puţin 8 pagine cu ilustrăţiuni, este intocmită pentru trebuinţele ţĕranului român şi costă

pe un an fl. 2
pe ½ an fl. 1

(„Dreptatea" care apare in fiecare ḑi de lucru costă 1 fl. pe lună, 12 fl. pe an. Cine abonează „Dreptatea" capetă şi „Foaia de Duminecă" gratuit).

Abonamentele se fac mai cu inlesnire prin mandate postale. Domnii abonenţi sunt rugaţi a insema pe cuponul mandatului foaia şi timpul pentru care trimit abonamentul, precum şi adresele lor corect şi legibil.

Adresăm inteliginţei noastre rugarea, se binevoiască a recomânda poporului de la ţară abonarea acestui organ menit a contribuí la educăţiunea politică, culturală şi economică a poporului român.

Abonamentele se trimit la adresa Administraţiunei ḑiarului „Dreptatea" in Timişoara. (Temesvár, Stadthausgasse Nr. 4.)

Administraţiunea.

Cronică.

La procesul „Memorandului". In ḑilele aceste tribunalul reg. din Cluş a deliberat in şedinţă secretă asupra celor 38 de scripte date din partea acusaţilor in acest proces contra acusei procuraturei supreme. Din aceste scripte 15 fac obiecţionări contra competenţei tribunalului din Cluş in acest proces de presa, iară in 18 scripte se cere ascultarea a 200 de martori, pre când in restul scriptelor se face provocare la specialişti şi se cere amênarea pertractării. Tribunalul nu a primit nici una din cereri nici din obiecţionări, ci a stătorit competinţa tribunalului din Cluş ca diregătoriă de presă.

Primul portret al prinţului Carol al Romaniei. In esposiţiunea fotografului de curte Mandy din Bucuresci se găsesc espuse fotografiile A. S. a princesei de coronă Maria şi a micului prinţ Carol, luate in timpul cel mai nou. Doue din aceste icoane o infaţişează cu grige şi iubire la leagăn, in care doarme scumpul ei copil. In icoana a treia insĕ micul prinţ este singur, cum el cu marii sei ochişori priveşte vesel in lume şi plin de mulţumirea ce o simte aşa un prinţ mic in acea etate a sa.

Un dar Domnesc. Prinţul de Coronă al României cu inalta sa socíă făcând visita in Neuwied, Maj. Sa regina Romaniei a dăruit, intre alte multe obiecte, parechei prinţiare o pompoasă colecţiune a poesiilor sale. Singuraticile foi ale acestei colecţiuni de poesii sunt din os scump, legătura din aur masiv. Preţul se urcă la 45,000 franci.

Deschiderea liniei căii ferate de la Panciova se va intêmpla verosimil la inceputul lunei lui Februare; tot atunci se va preda comunicaţiunii publice acea cale ferată. Se crede că la toate aceste acte ministrul de comunicaţiune Lukács incă va lua parte. Deschiderea era sĕ se facă in luna Ianuare, insĕ nu se poate, pentru că vagoanele de persoane şi de poveri nu sunt incă gata; locomotive incă numai patru sunt gata, două vor sosi la staţiunea căii ferate din Becicherecul-mare.

Lăsămêntul Episcopului dela Buzeu. Repausatul Episcop al Buzeului a testat toată averea sa pentru scopuri filantropice. Intre hârtiile remase după el s'a găsit şi o consemuare a banilor, ce repausatul Episcop ii păstra ascuuşi in diferitele locuri ale casei. La facerea inventarului s'au şi găsit toate sumele amintite in consemnare, afară de a unicului post de 115,000 franci, cari sume erau ascunse in toate locurile casei. Toate nisuinţele comisiunii judecătoreşti de a găsi suma ce lipsia au remas zădarnice. Nici servitorul Episcopului nu putu iudegeta la urma acelor bani. Mai deunăḑi primprocurorul Paraschivescu se duse din nou in casa repausatului pentru ca impreună cu judele investigător Sărăţanu se facă nouĕ cercetări. Intre alte multe obiecte ei aruncară ochii la un dulap mare plin de marfă de sticlă. Era bătător la ochi că fundul de sus proporţionalminte era mai mare. Cercetând mai deamenuntul se află că fundul trebue se aibe o lădiţă secretă. Numai de cât deci se desfăcu a

şurubele şi se depărtă coperemêntul de sus şi in locul gol se găsiră invěluiţi in hărtiă 115,000 franci. Banii se depuse in cassa de deposite. Suma in bani gata a lăsămêntului se urcă la 250,000 franci.

Numiri. In locul lui Bruno Happach s'a numit director al băilor din Drêncova Arpad Hönsch fost priminginer in Petroşeni. Se ḑice că noul director al băilor ar posede iubirea şi increderea publicului din acel ţinut, pre cum şi a lucrătorilor şi superiorilor de la acele băi. Caracteristic insě este, că cu trei luni mai nainte la aceste băi oficiile mai inalte au fost ocupate de nemţi, iară acum sunt numai funcţionari maghiari aplicaţi.

Monete false. De un timp incoace este in circulaţiune o mare sumă de monete false de câte douĕḑeci bani sau ḑece creţari. Monetele sûnt gătite şi tescuite dintr'o mestecătură de plumb şi antimon. Lucrarea este de minune bună şi frumoasă, aşa in cât poate amăgi chiar şi pre un bun cunoscător al monetei. Toate semnele de pân acum spun, că lucrătoarea falsificătorilor de monete este sau in Bpesta sau in nemijlocita apropiere a acelui oraş.

Ciocnire pe calea ferată. Din Vêrşeţ se scrie, că Sâmbătă in ḑiori spre Duminecă a suflat un vifor infricoşat in ţinutul Vêrşeţului. Nu se vedea nici de un paş departe. Astfel s'a intêmplat apoi că venind trenul personal de către Iasenova spre Vêrşeţ, acesta s'a isbit de plugul de nea ce mergea inaintea trenului personal. In urmarea acestei ciocniri trenul a ieşit din şine şi mai multe vagoane s'au sfărimat. Moarte nu s'a intêmplat, insě greu rǎniţi sunt conducătorul locomotivei, inginerul şi esecutorul Verner. Vătĕmări mai insemnate au suferit aproape toţi călĕtorii, intre cari numeroşi oficeri. Intr'acea neaua pica neintrerupt şi impedecă mult trenul ce se porni cu medici spre ajutoriu de la Vêrşeţ.

Nenorocire. Intr'un despărţĕmênt al băilor de cărbuni din Drencova s'a intêmplat o mare nenorocire. Anume Ant. Griesler neamţ din Würtemberg tocmai sfredelia când in apropierea sa se desfăcù un sgeab urieş, care lovi şi rǎni pre bietul lucrător aşa de greu in cât după doue ḑile de grele suferinţe işi dete sufletul in vêrstă de 25 ani, lăsând in jale veduva şi şese copii minoreni.

In băile Erculane de lângă Mehadia cercetarea cresce din an in an. Din conspectul statistic publicat de arendatorul băilor (scălḑilor) reproducem, că in anul 1891 acele băi au fost cercetate de oaspeţi; in anul 1892 de 8035 şi in anul 1893 de 8475 persoane. Din acestea 3523 erau din Ungaria, 2343 din România, 491 din Serbia, 247 din Bulgaria, 198 din Austria, 62 din Germania, 28 din Turcia, 14 din Franţa, 11 din Grecia, 10 din Anglia, 4 din America, câte 2 din Olanda şi Belgia, câte unu din Elveţia, Italia şi Rusia.

Din prinsorile Sibiriei. Prisonieriul Victor Albulow, care a sosit mai ḑilele aceste din Newcastle din Sibiria povesteşte următoarele lucruri esenţiale despre viaţa sa din băi. După osêndirea sa a petrecut vr'o câţiva ani in prinsorile din Ircucic. De acolo fu dus la Iacucic, 900 miluri mai spre nord, unde sunt băile (minele) de plumb s. a. Prinşii, intre cari erau şi unele femei slăbănoage, trebuiră se calĕtorească pe picioare intreg drumul. Pe cei, ce nu puteau merge mai departe, ii tractau cu cnuta (sbiciu muscălesc). Abulow incă fu asemene tractat. In fine ajunseră băile şi in aceste petrecu Abulow 15 ani de ḑile fără a fi veḑut odată măcar lumina ceriului. Unui exilat politic, chiar şi dacă-i osêndit la băi, totuş ii permis a locui in sate şi a se scobori in băi. Unui osêndit criminalist insě nu-i iertat a se mai rentoarce la suprafaţă. Baia, in carea lucra Abulow, era 300—400 urme afundă, cu un şacht de 25 urme patrate. Baieşii dorm pe rogojine de paie şi de mâncare capĕtă in fiecare ḑi pâne neagră, doue blide zamă şi un blid teă. Pe ḑi au se lucre toţi, femeile incă, câte 12 ceasuri. Nu li permis se-şi petreacă şi pre morboşi nu-i cerceteazǎ medicul. Intre astfel de impregiurări, lucru firesc, viaţă unui băieş nu-i lungă. — Victor Abulow, care a scăpat prin fugă de acea viaţă din băi, va inpărtăşi păţăniile sale publicului angles in unele prelegeri publice. Prisonerii politici, cari scapă mai des din Sibiria, şi-au mai istorîsit aventurele lor, acum insě se intêmplă intâia oară, că astfel de prelegeri va ţinea nu prisonier criminalist; căci foarte rare-ori poate scăpa un astfel de prins, soartea lui fiind a muri in băi.

Un ostaş lotru. Din Arad se scrie, că neguţătorul din Pecica-maghiară F. simţi in timpul din urmă, că banii din cassa sa se împuţinează in fie-care ḑi. El şi muierea sa se frământau cum se dee de urma lotrului şi aceasta le şi succese. N'a fost nime altul de cât un tiner care mai nainte a fost aplicat in acel duchian. Pe lotru il chiamă Braun şi serveşte in Arad la regimentul 33 ca voluntar. Când îi trebuiau bani de rĕgulă se inbrăca in haine civile, mergea la Pecica şi cu chei imitate deschidea in duchian cassa, in care comerciantul F. iş păstra banii. Poliţia puse măna pre dşorul Braun şi-l aduse in cetatea Aradului. Trecând preste podul Mureşului Braun sări din cociă in Mureş, fu insě scos din apă şi aşeḑat in prinsoarea militară.

O istoriă aventurioasă de jăfuitori. Foilor din Budapesta se scrie, că in comuna Boglard, comitatul Pestei, Vineri seara o călugăriţă a intrat in casa primariului comunei rugând se o lase se doarmă acolo preste noapte. Primarul milos se invoi; porunci sĕ mai dee călugariţei de cină şi o chiliuţă de durmit. Tinĕrul slugă al primariului (chinesului) insĕ, doritor a vedea călugariţa, se ascunse in aceeaş chiliuţă in care cucernica soră era se doarmă. Când insĕ călugariţa incepu a se desbrăca sluga infiorat de spaimă veḑu că călugariţa este un bărbat, care scoase din pusunar şi puse pe masă o păreche de revolvere şi un cuţit mare ascuţit. Sluga ca fulgerul sări resolut de unde era ascuns, puse mâna pre un revolver şi trase in jăfuitoriu, care nimerit de moarte, in clipita următoare cădu la pământ. Voinicul ficior mai trase apoi incă, vro doue focuri prin fereastă şi veḑu cum neşte oameni suspecţi săriră preste gardul curţii şi fugiră. Gendarmeria cerceteazǎ acuma se descopere această misterioasă istoriă de jăfuitori.

Avis. Tragem atenţiunea tuturor interesaţilor că coalele despre fasionarea detoriilor şi a interesolor intabulate pre proprietate de pămênt sau de casă, s'au distribuit deja. Aceste coale trebue umplute şi subscrise, adecă detoriile şi interesele intabulate trebue presentate cel mult până la sfêrşitul acestei luni (31 Ianuarie n. a. c.) oficiului de dare, din contra fasionările mai târḑiu presentate nu se vor lua in consideraţiune şi aceste poveri nu se vor lua in băgare de seamă la detragerea lor din aruncul de dare general preseris după contribuţiunea de pămênt şi de casă.

La cartea funduară de la tribunalul din Timişóra cu incepere din 1 Ianuare 1894 informaţiuni şi desluşiri nu se mai dau după ameaḑi, ci numai inainte de ameaḑi de la 9—12 oare in ḑilele de lucru, şi de la 9—11 oare a. m. in Dumineci şi sĕrbători.

Felurimi.

La anul nou in Lugoş este obiceiul, că in presarea sf. Vâsii sĕ adună intr'o casă potrivită mai ales unde sunt fete mari, câte fete de măritat sunt in uliţele de prin prejur, şi — caută sĕ vadă ce mai bărbat le va da cerul.

Găzdăriţa, căci in soara asta bărbatul de puţină ispravă este, scoate toate fetele afară apoi pune pe masă sub oli, herbeici, olcuţe etc. sare, pită, pepten, oglindă, piparcă, cuţit şi alte obiecte. Ear după ce au făcut acestea fetele intră pe rênd, ridică câte-o herbeică, sau oală. Ridicând, sĕ zicem oala, găzdăriţa, pricepută in astfel de trebi, sĕ uită sĕ vadă ce a fost; dacă a fost d. e. sare ḑice fetei: draga mea, bărbatul tĕu va fi om bun ca sarea in mâncare. Dacă alta ridică piparcă ḑice, că va avea bărbat iute de fire ca piparca, insĕ harnic la lucru şi aşa mai departe; pânea, insamnă om bun, moale; oglinda, om frumos, dar trândav; peptenul om rânzos; cuţitul, om iute şi om rĕu; cărbunele, om oacheş şi bun la fire etc.

Ear după ce s'a isprăvit cu aceasta cam pre la meḑ de noapte, găzdăriţa cu câte o fată ies in tindă, pun cositor pe un vătrai ce'l ţin la foc şi după ce cositoriul s'a topit, fata îl toarnă intr'un ciubăr cu apă rece. După ce s'a recit, fata il scoate, intră in casă şi il pune in zarea luminii, ca se facă umbră, ear din umbra cositorului topit, găzdăriţa tâlcueşte, că bărbatul ei va fi d. e. finanţ, ori soldat, dacă cumva că forma umbrii cositorului aduce ceva a cătană, ori finanţ. Şi aşa sĕ intêmplă mai departe după forma umbrii cositorului fiecărei fete, găzdăriţa ii spune ce i va fi bărbatul. Uneori o nimereşte dar in cele mai multe casuri işi dă silinţa de geaba.

Aceste sunt datinile dela Anul-nou — pagubă numai, — ḑice „Foaia Diecesană", din care reproducem aceste rînduri, — că nu le-a cules nimeni şi dacă le-a cules, le-a cules prost, căci acum sunt corcite şi — de puţin folos pentru noi.

Calendarul septămănei.

1894. Dilele septem	Calendarul Julian	Calendarul Gregorian	Soarele resa-re	Soarele apu-ne
Sâmb.	1 Tăer. împr. şi S. V.	13 Ilarie	7·44	4·16
Dominеca inaintea Botezului Domnului, Ev. dela Marcu, cap. 1, st. 1.				
Dum.	2 Pr. Silvestru	14 Felica	7·43	4·17
Luni	3 Pror. Malachia	15 Mauru	7·42	4.18
Marţi	4 Sob. SS. 70 de Ap.	16 Marcelin	7·41	4·19
Merc.	5 S. Teopemt şi Teona	17 Anton pust.	7·40	4·20
Joi	6 (†) Botezul Domn.	18 Prisca	7·39	4·21
Vineri	7 † Sob. S. Ioan Bot.	19 Sara	7·38	4·22
Sâmb.	8 C. Georg şi Domn.	20 Fab. şi Seb.	7·37	4·23

Economiă.

Starea semenăturilor. (Raport oficial). Din 25 — 26 Decemre n. timpul a fost de toamnă. Semenarea primăverilor s'a incheiat aproape in totă ţara. De mult n'a fost timp aşa favoritor pentru lucrările economice, mai ales pentru arat, ca cum a fost in sesonul de toamna trecut. In urmarea indelungatului timp moale insĕ in unele locuri s'au ivit goanje şi şoareci (hêrcî) cari au făcut pagube insĕmnate in semenături; in ţinuturile dincolo de Dunăre s'a ivit chiar şi rujina in holdele prea puiace. Din pricina stricăciunilor făcute in grâne prin rujină şi prin goanje (insecte) va fi de lipsă la primăvează in multe locuri a mai ara şi semena din nou. Frigul see incă este stricăcios semenăturelor; neauă a picat pân acum numai in ţinuturile din partea dreaptă şi stângă a Dunării şi in părţile ardelene. Lipsa de nutreţ nu se simte prea tare. Lucrările economice acum sunt mai cu seamă: tăierea de lemne şi nuiele, transportarea lor, căratul de gunoiu, curăţirea şi transportarea tutunului (duhanului), in alte locuri iară curăţă şi imblătesc semenţele feliurite.

Sortiri.

Losuri de stat 1854. La sortirea de serii efectuită in Viena la 2 Ianuarie 1894 s'au tras următoarele serii: 207 248 253 419 570 604 614 618 703 759 783 896 936 965 1039 1090 1399 1445 1511 1526 1595 1612 1656 1695 1715 1747 1774 1784 1785 1951 1977 2039 2045 2123 2213 2261 2308 2445 2529 2615 2639 2717 2746 2800 2802 2871 3005 3111 3149 3153 3182 3232 3272 3301 3374 3425 3513 3583 3666 9669 3895 3940.

Losuri de credit, la sortirea efectuită in Viena la 2 Ianuarie 1894 s'au tras următoarele serii: 174, 411, 565, 765, 1222, 1398, 1827, 1852, 2431, 2435, 2773, 2900. 3043, 3128, 3143, 3929, 3981, 3986 şi 4015. Căştigal principal cu 150.000 fl. l'a căştigat s. 765 nr. 73. căştigul al douilea cu 30.000 fl. S. 2900 nr. 81. căştigul al treilea cu 15.000 fl. S. 2431 nr. 74; câte 5000 fl. S. 174 nr. 96 şi s. 1222 nr. 7; câte 2000 fl.: S. 411 nr. 2 şi s. 565 nr. 50.

Tirgurile din Ungaria şi Transilvania.

Ianuarie.

1. Hadad, Lupşa, Silvaşul de sus, Silimăgi, Zĕlau. 2. Deva, Ghernesig. 3. Crasna, Luna, Panticiou. 4. Goroslâul de pe Someş, Chezdi-Oşorheiu. 5. Oşorheiu, 6. Ciachi-Ghirbeu, Corond, Criş, Făgot, Geaca, Ilia, Jibot, Lapuşul ung. Ormeniş, Vaida-Reco. 8. Buza, Mănăşturul Clujului, Poson. 9. Baţon, Jimborul mare. 10. Cal. Oşorheiu, Sân-Paul. 11. Almaşul mare, Luna. 12. Mihes. 13. Aiud, Cinc-Cosmaş, Crişul-săsesc 3 ḑile nainte târg de vite, Ghialacuta. Huedin, Rosinău, Sân-Benedic. 14. Ciuc-Sereda. 15. Bateş Ibaşfălĕu. 16. Hodoş, Micasasa, Zam. 17. Breţcu, Chirpăr, Ghirbĕu, Sas-Sebeşul. 19. Cetatea de baltă. 20. Prostea mare, Sân-Georgiu, Teaca. 21. Argiehat, Canija mare, Eted, Prejmĕr, Zabola. 22. Barot, Cătina, Ghiereş, Ghierghio-Dttru, Gilâu, Nocrichiu, Somchereg. 24. Armeni, Carţfalĕu, Gherla, Nadeşul săsesc. 25. Bachnea, Magheruş. 27. Brad, Medieş. 28. Ciozven, Goroslâul mare, Iuda mare. 29. Cojocna, Lugoş. 30 Baiţa, Covasna, Verşeţ. 31. Cagu, Duna vechiă.

Bursa de Budapesta.

Din 10 Ianuarie 1894.

Renta de aur ung. 4%	116.85
„ corone „ 5%	94.95
Amortisarea dătoriei căilor ferate (2-a emisiune)	100.50
Amortisarea dătoriei căilor ferate (1-a emisiune)	125.50
Bonuri rurale ung.	95.—
„ „ croata-slavone	98. -
Obligățiunile despăg. regaliilor	100.50
Imprumut cu premiu ung.	147.50
Losuri pentru regularea Tisei și Seghedin	141.50
Renta de	—.—
„ „	—.—
„ „ aur	—.—
Losurile austriace din 1860	—.—
Acțiunile băncei austro-ung.	—.—
„ „ de credit ung.	429.75
„ „ „ „ austr.	357.20
Napoleon-d'ori	9.44
Mărci 100 imp. germane	60.85
Galbeni impĕrătești	5.90

Bursa de bucate și făine din Budapesta.

De la 10 Ianuarie 1894.

Vendare 30.000 centr. metr. prețurile urcate cu 2½ cr.

Grâu de primavară	fl. 7.40	—
„ „ toamnă	fl. 7.69	—
Ovĕs	fl. 6.05	—
„ de primavară	fl. 6.75	—
Cucuruz per Mai—Iuni	fl. 4.91	—
„ „ Iul.—Aug.	fl. 5.07	—

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.

De la 8 Januarie 1894.

După notările societății „Lloyd" din Timișoare.

Grâu, greutatea cualit. 78 chilog. per 100 chilog.	6.80—6.75
„ „ „ 77 „ „ 100 „	6.65—6.70
Secară „ „ „ „ „ 100 „	5.70—5.80
Orz „ „ „ „ „ 100 „	5.15—6.20
Ovĕs, venturat per 100 chilogr.	6.25—6.40
Cucuruz, nou „ 100 „	3.80—3.85

Bursa de Bucureșci.

De la 9 Jan, 1898.

Renta română perpet. 5%	101.—	—.—
„ „ amort. 5%	96.—	—.—
„ „ „ 4% 1890	82.—	—.—
„ „ „ 4% 1891	—.—	—.—
Obligat. rurate 6%	101.—	—.—
Imprumutul municipal 5% 1883	87.—	—.—
„ „ 5% 1890	86.—½	—.—
Scrisuri func. rurale 5%	92.—¾	—.—
„ „ urbane 7%	102.—	—.—
„ „ „ 6%	106.—	—.—
„ „ „ 5%	86.—¾	—.—
„ „ „ Iași	79.—	—.—
Bancă Națională	1540.—	—.—
Societatea de edificațiunei	120.—	—.—

Dacia Rom.	458.—	—.—
„ de Asig. Nat.	468.—	—.—
„ „Patria"	115.—	—.—
Oblig. Casei Pensiunilor	285.—	—.—
„ Basalt	91.—	—.—
Schimb.		
London, cek	25.40	—.—
„ 3 luni	25.25	—.—
Paris, cek	101.—	—.—
„ 3 luni	100.35	—.—
Marseile, cek	100.95	—.—
„ 3 luni	100.25	—.—
Berlin, cek	124.75	—.—
„ 3 Luni	123.40	—.—
Belgia, cek	100.85	—.—
„ 3 luni	100.15	—.—
Viena, cek	205.—	—.—
„ 3 luni	203.—	—.—
Italia, cek	—.—	—.—
„ 3 luni	—.—	—.—

Tariful zonelor

pentru căile ferate de stat reg. ung.

Valid din 1 August 1891

intre Timișoara si urmatórele stațiuni.

Prețurile comunicațiunii-vecine:

Pentru trenurile Personal = Omnibus séu mestecate

Zona	I clasa	II clasa	III clasa
1	—.30 cr.	—.15 cr.	—.10 cr.
2	—.40 cr.	—.22 cr.	—.15 cr.

Stațiunile comunicațiunii-vecine

	Zona		Zona
Beregseu	2	Szakálháza	1
Merczyfalva	2	Siag	1
Recasiu	2	Sant-András	1
Remetea	1	Jebel	2

Tariful de zone general

	Trenuri pers. omnib. séu mest.			Trenuri accelerate		
Zona	I clasa	II clasa	III clasa	I clasa	II clasa	III clasa
1	50	40	25	60	50	30
2	1.00	80	50	1.20	1.00	60
3	1.50	1.20	75	1.80	1.50	90
4	2.00	1.60	1.00	2.40	2.00	1.20
5	2.50	2.00	1.25	3.00	2.50	1.50
6	3.00	2.40	1.50	3.60	3.00	1.80
7	3.50	2.80	1.75	4.20	3.50	2.10
8	4.00	3.20	2.00	4.80	4.00	2.40
9	4.50	3.60	2.25	5.40	4.50	2.70
10	5.00	4.00	2.50	6.00	5.00	3.00
11	5.50	4.40	2.75	6.60	5.20	3.30
12	6.00	4.80	3.00	7.20	6.00	3.60
13	7.00	5.30	3.50	8.40	6.50	4.20
14	8 00	5.80	4.00	9.60	7.00	4.80

Consemnarea statiunilor

si a numerilor zonelor de cari se țin acele stațiuni in comunicațiunea cu Timișióra:

	Zona		Zona		Zona
Abony	13	Kis-Kőrős	13	Puszta-Tenyő	12
Alcsi	13	K. K. Dorozsma	8	Radna-Lippa	6
Algyő	8	Kistelek	9	Rakasdia	8
Anina	11	Kis-Szálás	12	Rácz-Szt-Péter	8
Arad	4	Kigyos	6	Remetea	1
Baja	13	Konop	7	Rekás	1
Bajmok	12	Cornea	9	Rom.-Bocșan	5
Bács Almás	12	Córpa	7	Rőszke	8
Baziasiu	8	Kőtegyán	10	Sarkad	10
Beregseu	1	Krassova	10	Siag	1
Berzava	8	Krușovacz	10	Sámson	10
Bichisiu	9	Curticiu	5	Sárafalva	7
Békesföldvár	8	K. Kun-Szálás	12	Soborsin	9
Bel.-Chiseteu	3	Kutvölgy	10	Szabadka	10
Birda	3	Lesz	12	Sofronya	4
Bikity-Borsod	12	Lizzava	10	Szajol	13
Branyitzka	12	Lőkősháza	6	Szakálháza	1
Ciaba	8	Logosiu	3	Salonta	11
Csantavér	11	Maidan	9	Szarvas	12
Cs. Keresztur	13	Maros-Ilia	12	Szatymaz	8
Cséffa	12	Mehadia	11	Szeged	7
Csikeria	11	Merczyfalva	1	Szent-Audrás	1
Ciongrad	12	Mezőberény	9	Szent-Hubert	3
Csorvás	9	Mező-Keresztes	13	Szolnok	13
Detta	2	Mező-Tur	11	Szőregh	7
Deva	13	Militics	13	Stam. Moravicza	3
Fegyvernek	13	Mokrin	4	Tavankut	11
Biseric'a-alba	7	Moritzföld-Soșdia	4	T.-Szlatina	8
Félegyháza	11	Nagy-Kikinda	4	Teregova	9
F.-Vásárhely	31	Nagy-Kőrős	13	Topolya	12
Gataia	3	Nagy-Szt-Miklos	7	Topletz	12
Gavoșdia	5	Nagy-Várad	13	Topolovetz	2
Gerendás	8	Német-Bocsán	5	Totvárad	9
Gertenyes	4	Német-Ság	2	T.-Szt.-Miklos	13
Gurasada	12	Nyársapót	13	Uj-Arad	3
Glogovatiu	4	Oravitia	9	Vadkert-Tuzlar	13
Gyertyámos	1	Orczyfalva	1	Valkány	5
Gyoma	10	Orosháza	10	Valizzora	7
Gyorok	5	Oroszlámos	6	Varjas	8
Gyula	9	Orsiova	12	Váradpüspőki	13
Halas	12	O.-Bessenyő	6	Várad Velentie	13
H. Feketehegy	13	Örményes	8	Verbász-Kula	13
Baile Erculane	11	Osi	12	Verciorova	12
Horgos	9	Palics	10	Versecz	5
H.-M.-Vásárhely	9	Paulis	6	Vinga	2
Jablonicza	10	Perjámos	8	Vojtek	2
Iassenova	6	Piski	13	Zsaguzsen	6
Iám	7	Podporány	5	Zám	11
Caransebes	6	Porta Orientalis	9	Zombor	13
Cavaran Sacul	5	Puszta Bánrévé	12	Zsebely	1
Kecskemét	12	Puszta-Páka	12	Zsidovin	4
Kelebia	11	Puszta-Péteri	10	Zsombolya	2
Ketegyháza	6	Puszta-Poo	12		

Toate celelalte stațiuni se țin de zon'a 14.

15738. sz. 1893. tlkvi. Nr. 12 1—1

Árverési hirdetményi kivonat.

A temesvári kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirré teszi, hogy Rezsep Konstantin és társa végrehajtatónak Birieszku Gyorgye végrehajtást szenvedett elleni 102 frt tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a temesvári kir törvényszék területén lévő Giroda község 31-ik számu 51. összeir. számu ház és két pótkert 515 frtban ezennel megállapitott kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1894. évi március hó 20-ik napjának d. e. 10 órakor** Giroda községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapitott kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 51 frt 50 krt készpénzben, vagy az 1881. 60. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számitott, — és az 1881. november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ban kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a biróságánál előleges elhelyezéséről kiállitott szabályszerü elismervényt átszolgáltatni.

A többi árv. feltételek ezen kir. biróság telekkönyvi hatóságnál (kormányszéki épület 2. emelét 98. sz. ajtó) és Giroda községházánál tekinthetők meg.

Temesvárott, a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságtól 1893. évi november hó 27-ik napján.

Gerdánovics
kir. törvényszéki biró.

Nr. 11 3—2

Un candidat de advocat

care vorbeşte şi româneste, poate la moment afla aplicare intro cancelarie advocaţială in Timişoara cu un salar lunar de 50—60 fl.

Desluşiri mai de aproape dă administraţiunea acestui jurnal.

Un tiner

care a absolvat 3 clase civile şi cursul **economic** şi a fost aplicat 2½ ani in **economiă** cu conducerea lucrărilor practice şi a jurnalelor, **caută ocupaţiune** corespundetoare chiămării sale. Vorbesce şi srie limba română, germană, magiară şi sêrbă.

Adresa o spune administraţiunea.

Nr. 13 3—1

Nr. 10 *—2

La Apoteca „Maria-ajutatóre" a lui RUDOLF JAHNER

din Timisióra-Fabric, strada principala Nr. 21,

carea fu premiată la esposiţiunea sudungară din Timişóra la anul 1891 cu medaila de aur, se pot comanda séu căpeta următórele spiţerii:

I. Mijlóce de infrumseţare.

Puder de Venus. Pentru ḑiua, séra, salon, promenadă, teatru şi bal, nevatămĕtoriu, bine aplicat, nici cel mai bun ochiu nu-l vede, acopere durabil, prin sudori nu se spală şi dă pelei un aspect de frumseţe şi tinereţe. Preţul şatulei 1 coronă. In trei colori: Pentru blondine alb şi rosa; pentru brunete alb şi galben. Preţul unei perie de pudrare 1 coronă.

Pomada de Venus. Pomadă de mână şi faţă. Pomada acésta pentru curăţirea obrazului — este cea mai bună şi mai vindecătóre, de cât tóte celelalte pomade; impedecă la folosirea regultată, pocnirea pelei şi este recunoscută de cel mai bun leac de conservare a pelei. Este probat in contra tuturor defectelor şi slăbiciunelor pelei, delătureză tóte soiurile de pete pre cum: bubiţe şi bube de inferbinţări, aluniţe, vermuleţi şi pete galbine de ficat şi dă pelei finéţă şi curăţenia ei naturală. Preţul unei dose 1 coronă.

Sapun de Venus pentru mâna si fatia. Acest săpun se recomândă pentru intrebuinţarea ḑilnică, ca cel mai curat, plăcut şi ieftin săpun de toilettă. El servesce spre susţinerea şi infrumseţarea pielei, este liber de ori ce asprime şi are influenţă binefăcĕtóre asupra pelei. La intrebuinţarea „Pomadei de Venus" trebue spălată faţa cu acest săpun prin ce efectul pomadei se asigură pe deplin. Preţul unui dărab 60 bani.

Apa de Venus. Apă de mână şi faţă. Acésta apă se va folosí la un teint (obraj) de tot necurat pe schimbate cu pomada de Venus şi anume o ḑi pomadă, cealaltă apă. Ea vindecă mâncărimea bubiţelor umflate, petele diferite, astuparea porilor, vermuleţii şi umflarea lor, pre cum şi aluniţe şi pete de ficaţi şi redà pelei luciul şi elasticitatea ei. Preţul unei sticle 1 coronă.

Pasta de dinti aromatica-vegetabila. Pasta acésta conţine părticele nevatĕmătóre, cari se topesc in apă şi in scuipiţi şi sunt fórte folositóre pentru dinţi, ea se preparéză din cele mai bune şi curate materii şi se distinge de tóte celelalte preparate numite paste de dinţi, prin conţinutul de stofe tonice aromatice. Prin intrebuinţarea acestei paste dinţii sunt feriţi de pétra vătĕmătóre de dinţi, ea intăresce gingeii şi produce in gură un gust plăcut şi recoritoriu, putórea o delătură. Preţul unei dose originale 1 coronă, unei perii de dinţi 80 bani.

Eau de Botot. Apă de gură. Pentru delăturarea mirosului neplăcut şi conservarea dinţilor in sĕnătate şi fără de dureri. Deosebite efecte: Ea servesce pentru curăţirea dinţilor impreună cu pasta de dinţi arom.-veget, ea redă dinţilor colórea lor naturală. Se folosesce cu mult efect la ţinerea curată a dinţilor artificioşi. Nu numai alină durerile esacte din carnea dinţilor găunoşi şi tăciunoşi, dar impedecă totodată demersul şi lăţirea mai departe ale acestei bóle. Nu se póte din destul recomânda la gingei umflaţi şi moi, la dinţi ce se clătină, la sângerarea gingeilor, in contra putreḑimei gingeilor şi la dureri rheumatice de dinţi. Deosebit este apa de gură Eau de Botot pentru conservarea mirosului plăcut de respirare pre cum şi pentru delăturarea şi incetarea resuflatului puturos. Preţul unei sticle 1 coronă şi 40 bani.

Eau de princesses, Eau de Lys, Albele, Carmin si Rouge, Pomada de China. — Mai departe parfumuri adeverate anglesesci şi francese, diferite oleuri de pĕr, ceară de pĕr, mijlóce pentru colorarea pĕrului in negru, brun şi blond. Mare depou in săpunuri de prav şi paste de dinţi. Afară de aceste mijlóce de infrumseţare mai am in deposit o mulţime de alte cosmeturi pre cum: puder gras de Leichner, puder de Kielhauser, Creme Glicerin, puder de Hubert şi altele, a căror enumerare pe departe n'am esauriat, dar sum parat sub discreţiune a da fie-căruia cu cea mai mare bunaplăcere informaţiunile necesare despre scopul cosmetic ale preparatelor mele.

II. Mai departe recomând următórele şi probate

Leacuri:

Antibetin de Dr Huss. Acest mijloc vindecă sigur patima beţiei, pre cum se advereste din următórele scrisori de recunosciinţă. Preţul unei sticle 5 corone.

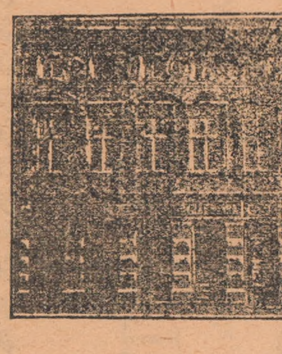
„Dlui Rud. Jahner, Timişóra-Fabric. Sticla de antibetin ce mi-ai trimiso a avut un mare efect, aşa in cât persoana carea a luat acea medicină, ureste de tot beuturile spirtuóse şi nu mai vré se bee nimica. Te recerc a-mi mai trimite o sticlă antibetin pentru o altă persoană. — Lalaşinţi, in 23 Oct. 1892. — Cu tótă stima T. Gh."

„Dlui Rudolf Jahner, Timişóra-Fabric. Sticla de antibetin ce mi-ai trimiso in 24 Oct 1892 a avut un mare efect pentru acea persoană, aşa in cât acea persoană nu mai póte suferí nici un feliu de răchie, nici alte beuturi spirtuóse. Respectivului ii s'a dat in stare inconscientă antibetinul şi anume 7 linguri de supă intro litră de răchie. — Lalaşinţi, in 8 Noembre 1892. — Cu tótă stima T. Gh."

Capsule de verme cordelat un miḑiloc sicur. Preţul unei şatule 5 corone.

Unsóre de casa universala pentru lecuirea ranelor vechi şi noui, o dosă 40 bani.

Fluid de rheuma de Dr. Hoffmann, cele mai probate leacuri in contra rheumatismului invechit şi nou, rheumatism de inchieturi şi muscular, contra durerilor rheumatice. O dosă fluidă 80 bani, o şatulă prauri 1 coronă şi 40 bani.

Sirupul: „Nu tuşi" de Dr. Bauer pentru cei crescuţi contra tusei la morburi de pept şi de plămâni etc. Preţul 80 bani.

Suc de tusa pentru copii de Dr. Bauer contra tusei ordinară şi cea măgărescă. Preţul 80 bani.

Tee de pept, de Dr. Bauer, un pachet 60 bani.

Bombóne de tusa de prof. Dr. Oppolzer, un miḑiloc probat la persóne crescute contra bólei de pept, de plămâni, tusă şi dureri de pept etc, o şat. 80 bani.

Esentia de stomac de Dr. Keuffel contra tuturor soiurilor de bóle de stomac pre cum lipsă de apetit, umflări de stomac, mistuire rea. Preţul unei sticle 1 coronă şi 20 bani.

Licoruri de iesire (urdinat) un leac plăcut şi tare de urdinat in sticle de 40, 60 şi 100 bani.

Balsam universal de Dr. James. Acest balsam incălḑesce stomacul şi sângele cel greuatec; mână acrituri mucóse şi veninul superflu afară; promovéză mistuirea şi face apetit etc. Preţul unei sticle 80 bani.

Tee universal de Dr. James, miḑiloc sicur contra bólelor de pept şi de plămâni.

Pilulele universale de curatirea sângelui a Drlui James. Moto: Curăţiţi sângele cel puţin odată şi ve-ţi fi fericiţi de multe bóle. — Aceste pilule curăţă sângele, delătură tóte sucurile rele, pre cum asprime mâncăcióse şi focóse, venin stricat, remăşiţe de morburi premerse: la fete şi femei, cari pătimesc de disordine şi impedicături in funcţiunile lor influinţéză aceste pilule binefăcătóre şi sicur, astfel, in cât acele revin regularminte; persónelor corpulente şi pline de sânge le fac fórte bine dacă din când in când vor lua câte o şatulă din pilulele aceste. Preţul unei şatule 80 bani.

Alifie universala de Dr. James. Acéstă alifie séu pflastru vindecă sicur şi radical ori-ce fel de rane, fie acele escate prin muşcătură, impunsătură, arsătură séu alte feliuri de vătĕmări; mai departe tóte feliurile de rane de picióre, bubóne de puroi, bubóne rele, intărituri, pre cum afecţiuni de gâlci, umflături scrofulóse, verme de deget şi verme de unghie. Preţul unei dose 80 bani.

Chocolada (Ciocolada), Biscuit şi **bombóne de limbrici** pentru copii şi pentru crescuţi.

Picuri de friguri din Warburg, este un mijloc de mult probat şi cu efect sigur, insĕ are sĕ se intrebuinţeze numai de persóne in vêrstă matură. O sticlă intrégă 2 corone, o jumĕtate de sticlă 1 coronă.

Suc de friguri. Una din mijlócele cele mai de incredere contra frigurilor. — Preţurile sunt următóre: Pentru ómeni mari o sticlă 80 bani, pentru copii de la 6—14 ani o sticlă 60 bani; iară pentru copii până la 6 ani o sticlă 60 bani; acéstă din urmă nu-i amară şi deci uşor se póte da copiilor.

Bombóne de chinin se intrebuinţéză contra frigurilor la copii, şi se dau amĕsurat vêrstei câte 5—8 dărabe. Un dărab constă 10 bani.

III. Medicine pentru animale.

Apa de ochi pentru cai şi vite cornute, o sticlă 1 coronă.

Balsam de rane pentru rane imbĕtrânite şi rĕu granulate, o sticlă 1 coronă şi 40 bani.

Unsóre rosie anglesésca de Blister contra morburilor de picióre şi de os pre cum şi de os mort, o dosă 1 coronă.

Leac de urinare pentru cai şi vite cornute, care se mestecă cu unsóre. Preţul unui pachet 30 şi 60 bani.

Prav de bóle de plamâni pentru cai şi vite cornute contra tuturor bólelor de stomac, de tusă, spre escitarea apetitului. Preţul 80 bani.

Leac contra epidemiei de gura si de copita a vitelor cornute, probat şi cu efect sicur. Preţul 2 corone.

Leac de orbanti pentru porci. Preţul unui pachet 1 coronă 20 bani.

Prav de porci. Medicament probat contra tăciunării, splinei şi plămânei, delătură lipsa de apetit şi face apetit seau pofta de mâncare, contra urdinatului şi catar etc. Preţul 80 bani.

Fluid de restitutiune contra rheumatismului, scrintiturilor, inţepenirii musculilor şi contra slăbiciunilor de musculi, o sticlă 2 corone.

Lesie de rîie pentru oi, leac sicur. Preţul 4 corone.

Colica de vênturi pentru cai o sticlă 1 coronă şi 60 bani.

Leac de vermi pentru cai şi vite.

Afară de leacurile şi medicamentele aci inşirate mai am in depositul meu o sumă de altele atât pentru ómeni cât şi pentru vite.

☛ **Comande se vor efeptui cu cea mai mare acurătéţă şi cu returnarea poştei.** ☚

Tóte sus inşirate preparate veritabile sunt de căpĕtat la fărmăcia a lui

RUDOLF JAHNER,

la **„Maria-ajutatóre"**, Timişóra-Fabric, strada principală Nr. 21

S'a tipărit in „Institutul tipografic, societate pe acţiuni" in Timişoara.